

SURF

03

DUURZAME INKOOP ICT Criteria voor
inkopers en IT-managers **04**

HEALTH-RI: Samenwerken voor betere
gezondheid **06**

**OP WEG NAAR DE CAMPUS VAN DE
TOEKOMST** **16**

Magazine over ICT voor het onderwijs en onderzoek in Nederland September 2018

DE SPRONG IN HET DIEPE

ANTROPOLOGE **LAUREN HERCKIS** OVER 20 JAAR ONDERWIJSINNOVATIE
EN UNIVERSITEITSCULTUUR

04

BEST PRACTICE

Duurzame inkoop ICT stap dichterbij

Samen met overheden en onderwijsinstellingen ontwikkelde SURF MVI-criteria die inkopers en IT-managers als handvat kunnen gebruiken.

10

INTERVIEW

Lauren Herckis over 20 jaar onderwijsinnovatie en universiteitscultuur

Onderwijs innoveren met nieuwe technologie en tegelijkertijd de kracht en traditie van universiteiten behouden? "Dat is een uitdaging", zegt Lauren Herckis, antropologe aan Carnegie Mellon University en keynotespreker op de 20ste editie van de SURF Onderwijsdagen.

14

SPOTLIGHT

Bovenop het nieuws met HPC Cloud

Communicatiewetenschappers aan de UvA werken aan methodes om trends in het nieuws beter en sneller inzichtelijk te krijgen met behulp van SURF's HPC Cloud-dienst.

16

CONNECTED

Op weg naar de smart campus

De Hanzehogeschool in Groningen zet de eerste stappen op weg naar de campus van de toekomst dankzij een combinatie van draadvrije technologieën.

06 FOCUS Vier vragen over ...

Health-RI: samenwerken voor betere gezondheid

07 GASTCOLUMN door

Peter Rake, programmamanager 5Groningen bij de Economic Board Groningen

08 KORT

13 LANCERING

EOSC-hub: Europese marktplaats voor onderzoekswereld

18 LICENTIE NIEUWS

Van statistiek naar data science met IBM

20 SAMEN AANJAGEN VAN VERNIEUWING

Landelijk Coördinatiepunt Research Data Management nieuwe stijl

COLOFON

SURF Magazine is een uitgave van SURF, de ICT-samenwerkingsorganisatie van het onderwijs en onderzoek in Nederland. Binnen de coöperatie SURF werken universiteiten, hogescholen, mbo-scholen, onderzoeksinstituten en de universitaire medische centra samen aan ICT-voorzieningen én ICT-vernieuwingen. SURF heeft zijn activiteiten onderbracht in drie werkmatschappijen: SURFmarket, SURFnet en SURFsara.

Abonnement SURF Magazine verschijnt vier keer per jaar. Een gratis abonnement op SURF Magazine kunt u aanvragen via het redactieadres of via www.surf.nl/aanmeldensurfmagazine.

Een afmelding voor het magazine kunt u doorgeven via communicatie@surf.nl.

SURF Magazine is digitaal beschikbaar via: www.surf.nl/magazine

Redactieadres

SURF
Postbus 19035
3501 DA Utrecht
T 088 787 30 00
E communicatie@surf.nl
W www.surf.nl

Hoofredactie Dimphy van der Zanden

Productie Naomi van Putten

Eindredactie Josje Spinhoven

Redactie Josje Spinhoven, Niels Mous, Jan Michielsen, Lonke Walk

Medewerkers Wilma Schreiber, Aad van de Wijngaart, Johan Vlasblom, Edwin Ammerlaan

Ontwerp Studio Koelewijn Brüggewirth, Den Haag

Fotografie Ewoud Rooks, Vera Duivenvoorde, Sjoerd Weiland, Mark Nockleby en Monique Kooijmans

Illustratie Vijselaar & Sixma en Studio Koelewijn Brüggewirth

Druk Opmeer bv

BRUGGEN BOUWEN MET EEN STERKE DIGITALE INFRASTRUCTUUR

Het collegejaar 2018-2019 is weer van start gegaan en bestuurders en politici hebben hun goede voornemens en plannen onthuld. Naast duurzaamheid, studiestress en bezuinigingen komt ook digitalisering veel in de openingsspeeches aan bod. De VU heeft als motto 'VU in a connected world', met als thema 'Bright Communities'. De Erasmus Universiteit Rotterdam hanteert als motto 'Science Meets City', bij de Universiteit Twente is het 'Building Bridges'. Ook de hogescholen laten zich niet onbetuigd: 'No excuses, no limits', klinkt het bij InHolland. En de Haagse Hogeschool gaat vanaf komend collegejaar de collegekaart digitaal verstrekken: "Een mooie stap op weg naar meer duurzaamheid en digitalisering!"

Wat hebben al die motto's en initiatieven met elkaar gemeen? Ze veronderstellen allemaal een goed functionerende digitale infrastructuur. De wereld verbinden, bruggen bouwen, communities ontwikkelen – het is allemaal niet mogelijk zonder vergaande digitalisering. En dat geldt eigenlijk voor alle ontwikkelingen op het gebied van onderwijs en onderzoek. Van digitale leeromgevingen tot open access en van DNA-onderzoek tot e-learning, ze bouwen voort op de digitale basis die in de afgelopen decennia samen met de SURF-leden is ontwikkeld.

SURF werkt samen met de instellingen om die digitale infrastructuur te ontwikkelen, te onderhouden en uit te breiden. We zien de vraag groeien, vaak heel concreet: zo brak het gebruik van SURFconext, dat toegang biedt tot clouddiensten, in de eerste dagen van het academische jaar alle records met een groei van 35%. We zijn dan ook druk bezig met verbetering van de digitale infrastructuur. Zo wordt dit jaar een groot deel van het SURFnet-netwerk vernieuwd, zodat we in 2019 kunnen overstappen op SURFnet8 – nog flexibeler, nog sneller, nog betrouwbaarder. Ook komt er in 2019 een nieuwe Supercomputer, die hard nodig is om de groei van rekenintensief onderzoek mogelijk te maken. Kortom: als de onderwijs- en onderzoeksinstituten komend jaar bruggen willen bouwen, zorgt SURF graag voor de pijlers!

Erwin Bleumink, lid directieraad SURF

Reacties: erwin.bleumink@surf.nl

Niet de prijs, maar een betere wereld moet het zwaarst wegen

Waar moet je op letten als je ICT op een maatschappelijk verantwoorde manier wilt inkopen? Samen met overheden en onderwijsinstellingen ontwikkelde SURF een aantal criteria die inkopers en IT-managers als handvat kunnen gebruiken. Lesley Le Roux (gemeente Amsterdam) en Eric Faase (Universiteit Utrecht) werkten mee aan de criteria. Zij vertellen hoe hun organisatie omgaat met maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI).

Tekst [Wilma Schreiber](#)

Fotograaf [Mark Nockleby](#)

“We willen de markt uitdagen verder te gaan dan de huidige wettelijk verplichte criteria van PIANOo, het Expertisecentrum Aanbesteden van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Want zolang inkopers er niet om vragen, zien leveranciers ook niet de noodzaak van duurzamere producten”, aldus

Lesley Le Roux, tactisch inkoper ICT

bij de gemeente Amsterdam. SURF ontwikkelde criteria voor vier productgroepen: werkplek en mobiele devices, servers, netwerk- en datacenterfaciliteiten, cloud- en applicatiediensten en reproductieapparatuur. De criteria zijn met name handig voor kleinere organisaties die niet de menskracht hebben om zichzelf in MVI te verdiepen. “Daarom is het goed dat SURF hierin het voortouw

heeft genomen. Onze criteria kennen drie ambitieniveaus voor organisaties die meer voorop willen lopen, waar PIANOo er nu één heeft”, zegt

Eric Faase, manager Inkoop- en Aanbestedingscentrum bij de Universiteit Utrecht.

Refurbished en re-used

De gemeente Amsterdam borgt MVI onder andere door een Bureau Duurzaamheid en een Bureau Social Return. “Inkopers kunnen het niet alleen, de hele organisatie moet erachter staan. Dus integreren we MVI ook in werk-instructies en worden aanbestedingen hierop getoetst. Daarnaast staat MVI hoog op de politieke agenda”, zegt Le Roux. Hij illustreert dit met een recente aanbesteding voor ICT-hardware van 40 miljoen euro. Hierbij vroeg de gemeente Amsterdam niet specifiek naar nieuwe producten, wat de weg vrijmaakte voor refurbished en re-used ICT-apparatuur. “Verder hebben we de leveranciers gevraagd de apparatuur emissieloos te bezorgen en een circulair plan te maken. Tot slot hebben we het percentage kwalitatieve gunningscriteria verhoogd, prijs heeft niet meer de hoogste prioriteit.”

Strategisch niveau

Ook de Universiteit Utrecht heeft duurzaamheid prominent opgenomen in het strategisch plan en vertaald naar onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering. “We hebben als eerste onderwijsinstelling het Manifest MVI van de overheid getekend. Nu zijn we bezig met de aanbesteding van reststoffenbeheer,

het verkennen van de mogelijkheid om alleen refurbished meubilair te kopen en verlichting as a service”, vertelt Faase. “Helaas waren de SURF-criteria twee jaar geleden nog niet beschikbaar, anders hadden we onze ICT-hardware nog duurzamer kunnen aanbesteden.”

‘Inkopers kunnen het niet alleen, de hele organisatie moet erachter staan’

Hobbels

Faase signaleert nog de nodige hobbels voor MVI. “Het belangrijkste struikelblok is de onbekendheid met wat je als instelling of overheid kunt eisen en wensen. Inkopers zijn ook bang dat MVI effect zal hebben op de prijs, zeker als je maar uit een paar duurzame partijen kunt kiezen. De markt zou meer moeten innoveren en kennis over duurzaamheid meer moeten etaleren. Als ze alleen leveren wat wij vragen, blijft hun potentie onderbenut.” Le Roux wijst op een andere hindernis. “Resellers waarvan organisaties ICT-producten betrekken, willen alleen maar marge maken. Zij blijven zitten op het basisniveau van MVI tot wij zorgen voor vraag, net als in supermarkten is gebeurd. En wij moeten

ook begrijpen dat MVI geld kost. Niet de prijs, maar een betere wereld voor onze kinderen moet het zwaarst wegen.”

Gezamenlijk optrekken

Dus is het van belang dat overheden en instellingen gezamenlijk optrekken en kennis en ervaring delen. “Overheden zijn groot en hebben meer impact. Ze beschikken doorgaans over meer middelen, maar zijn ook log. Onderwijsinstellingen daarentegen zijn innovatief en snel. Zij kunnen binnen een paar maanden laten zien of een idee in de praktijk werkt. Een overheid kan dan zo’n werkbaar idee overnemen”, verklaart Le Roux. SURF kan hierbij fungeren als spin in het web. Faase: “SURF is als ervaren kennispartner met verstand van ICT bij uitstek geschikt om MVI op te pakken, te coördineren en te zien bij welke partijen welke kennis af te tappen is.”

Stap voorwaarts

Het belang van MVI is bijna vanzelfsprekend, stelt Faase. “Als onderwijsinstelling is het onze taak de nieuwe generatie het goede voorbeeld te geven. Studenten omarmen innovatie en duurzaamheid eerder en makkelijker dan medewerkers. Je hoopt dat ze in hun verdere carrière daarop voortborduren.” De partijen werken ondertussen continu verder aan de criteria. “Het zijn levende documenten. Wat nu als marktconform of gevorderd wordt gezien, is morgen wellicht de basis. We gaan ICT verder uitwerken met hardware en software as a service. En omdat ICT-ontwikkelingen steeds doorgaan, zullen we ook nieuwe productgroepen moeten benoemen”, zegt Le Roux. “Terugkoppeling van overheden en instellingen is essentieel om te verbeteren en *feeling* te

houden.” De voortekenen zijn gunstig. “PIANOo gaat de SURF-criteria voor ICT voor de publieke sector verspreiden door het hele land, een mooie stap voorwaarts”, zegt Faase. “Die praktijktoets is spannend. Hoe reageren marktpartijen, protesteren ze bijvoorbeeld omdat de criteria te uitdagend zijn? Ook dan zullen we onze rug recht moeten houden en de hoge ambitieniveaus handhaven.”

Meer informatie

Je vindt de criteria op
> www.surf.nl/mvi-criteria-ict

Deel jouw eigen ervaringen via de groene knop op onze website!

1 WAT IS HET DOEL VAN HEALTH-RI?

“We kwamen in de life sciences een jaar of negen geleden tot de conclusie dat we rap naar ‘big data science’ gingen. Nieuwe apparaten en elektronische patiëntendossiers leveren steeds meer gegevens op. Bovendien willen onderzoekers hun databestanden en hun patiëntenmateriaal in biobanken combineren om sneller tot betere inzichten te komen. Zo willen we ‘personalised health’ mogelijk maken.

De ontwikkeling naar big data science gaat veel sneller dan mensen dachten. Internationaal wordt enorm veel geïnvesteerd in grote landelijke infrastructures. In de Nederlandse levenswetenschappen ontstonden diverse samenwerkingsverbanden met tijdelijke financiering, maar dat was niet genoeg. Daarom bundelt Health-RI deze initiatieven. Het doel is een nationale roadmap voor de life sciences: wat is er nodig om ons onderzoek goed en kostenefficiënt te kunnen uitvoeren?”

Vier vragen over ...

HEALTH-RI: SAMENWERKEN VOOR BETERE GEZONDHEID

Personalised health biedt veel kansen. Maar levenswetenschappers moeten dan wel beter samenwerken en hun onderzoeksgegevens combineren. Zij hebben daarom de krachten gebundeld in Health-RI (Health Research Infrastructure). Vier vragen aan Frank Miedema, decaan en vicevoorzitter van de raad van bestuur van het UMC Utrecht, en lid van de strategische commissie van Health-RI en de SURF-ledenraad.

Tekst Aad van de Wijngaart

2 HOE WILLEN DE SAMENWERKENDE PARTIJEN DAT BEREIKEN?

“Health-RI voert niet uit, maar begeleidt en faciliteert. Feitelijk hebben we op die manier een nationale regie op grote infrastructuur, met name ICT, maar ook nationale grote apparatuur en biobanken. De investeringen doe je dan collectief. Daarbij is aansluiting bij het Europese ESFRI van groot belang.”

3 WAT ZIJN DE BELANGRIJKSTE UITDAGINGEN OM DIT VOOR ELKAAR TE KRIJGEN?

“We hebben ons eerst de blaren op de tong moeten praten om mensen te overtuigen dat deze gezamenlijke nationale strategie nodig was. Umc's hebben soms meer dan een miljard omzet. En toch moesten ze hun researchvoorzieningen gaan bundelen volgens de principes van open science, want voor personalised health moeten we echt alle relevante data kunnen combineren. Niet alleen met elkaar, als medisch onderzoekers, maar ook met bèta-, geo- en sociale wetenschappers en partners buiten de academie.”

4 WAT IS DE ROL VAN SURF IN HEALTH-RI?

“SURF heeft ons heel veel te bieden als het gaat om open science. Niet alleen dienstverlening – rekenkracht, netwerk, security, toolkits, trainingen – maar ook echt actief meedenken: hoe faciliteer je het Nederlandse onderzoek met standaarden en werkwijzen om tot open science te komen? Ik denk dat ze daar een heel goede rol in kunnen spelen.”

Wat is personalised health?

Individuele biologische en sociaal-economische factoren beïnvloeden onze kans om bepaalde ziekten te krijgen, maar ook de gevolgen ervan voor onze kwaliteit van leven, en het effect van specifieke therapieën. Personalised health, behandeling en preventie op maat, biedt dus veel kansen.

ICT speelt hierbij een belangrijke rol. Allereerst door de noodzakelijke research met big data. Maar ook doordat belastende en tijdrovende controles in het ziekenhuis deels vervangen kunnen worden door monitoring via e-health-applicaties.

Meer informatie

> www.health-ri.org

GASTCOLUMN Peter Rake

Foto Ewoud Rooks

NIEUWE ENERGIE VAN 5G

We staan op de drempel van een nieuw telecomtijdperk. 5G, de nieuwste generatie mobiele communicatie, dient zich aan. 5G is nog sneller, heeft veel meer capaciteit en een ultrakorte reactietijd. Steeds meer apparaten worden met het internet verbonden, en de hoeveelheid data die we met elkaar delen groeit explosief.

In Noord-Groningen experimenteren we volop met 5G in de proeftuin die mede door SURF mogelijk is gemaakt. We ontdekken samen met ondernemers, onderzoekers en studenten wat er allemaal mogelijk wordt als je altijd en overal onbepaald internet hebt. Wat te denken van de arts die vanuit het ziekenhuis alvast meekijkt naar de patiënt in de ambulance, slimme sensoren die continu de waterkwaliteit van meren en plassen meten, of een drone die de stand van het gewas zonder vertraging aan de boer presenteert. Keer op keer word ik aangenaam verrast door sprankelende nieuwe ideeën voor innovaties met 5G. Uit een vmbo-klas op excursie kwam het idee voor een blindengeleidestok met 5G-navigatie, briljant. We kijken of we daar samen met studenten van de Hanzehogeschool een prototype van kunnen maken.

Nieuwe technieken als 5G roepen enorme creativiteit op, en het biedt bedrijven de kans om koploper te worden met innovatieve producten en diensten. Studenten van de Hanzehogeschool en Rijksuniversiteit Groningen leven zich uit met VR-toepassingen op de HoloLens en knutselen aan de *smart potato*. Natuurlijk moeten we waakzaam zijn op de privacy- en securityaspecten van dit soort nieuwe technologieën. Bij mij overheerst echter het optimisme. De regio kan profiteren van een unieke kans om te innoveren.

Terwijl de gaskraan steeds verder wordt dichtgedraaid krijgen wij in Groningen nieuwe energie van de 5G-proeftuin, die voor bewoners en bedrijven perspectief biedt voor een nieuwe toekomst. Ons motto is dan ook niet geheel toevallig *5Groningen – Verbonden met de toekomst*.

Meer informatie

> www.5groningen.nl

Peter Rake is programmamanager 5Groningen bij de Economic Board Groningen

HAN EN RUG AAN DE SLAG MET E-WASTE

Hogeschool Arnhem Nijmegen en de Rijksuniversiteit Groningen hebben zich laten inspireren door de activiteiten van SURF rond het thema e-waste (elektronisch afval). Zij delen hun ervaringen met andere instellingen in een good practice.

Meer informatie

> www.surf.nl/e-waste-han-rug

WIE VIND JIJ EEN ECHE ONDERWIJSHACKER?

Tijdens de SURF Onderwijsdagen worden voor de derde keer de SURF Onderwijsawards uitgereikt aan onderwijshackers: mensen die het onderwijs met behulp van ICT naar een hoger plan tillen. Er zijn dit jaar vijf categorieën: bestuurders, onderwijsadviseurs, ICT-specialisten, docenten en studenten. Het aanmelden van onderwijshackers kan tot 1 oktober.

De SURF Onderwijsdagen, met inspirerende keynotes, diverse workshops, interactieve sessies en nog veel meer, vinden plaats op 6 en 7 november in het congrescentrum 1931 in Den Bosch. Lauren Herckis, antropologe aan Carnegie Mellon University, is een van de keynotesprekers (zie *interview pag. 10, 11 en 12*).

Meer informatie:

> www.surfonderwijsawards.nl

> www.surfonderwijsdagen.nl

CALL FOR PROPOSALS STIMULERINGSREGELING OPEN EN ONLINE ONDERWIJS 2019

De stimuleringsregeling Open en online onderwijs gaat weer van start. De minister van OCW stelt hierin financiering beschikbaar aan hoger-onderwijsinstellingen voor experimenten met online onderwijs en initiatieven om open leermateriaal in te zetten. Projectvoorstellen indienen kan tot en met 17 december 2018.

Meer informatie

> www.surf.nl/call-for-proposals

CRITERIA VOOR MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD INKOPEN ICT

Maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI) betekent dat je niet alleen let op de prijs en kwaliteit van de producten of diensten die je inkoop, maar ook op de effecten op het milieu, mens en maatschappij. SURF ontwikkelde overzichten met criteria die inkopers en IT-managers op weg helpen om ICT duurzaam in te kopen (zie *pag. 4 en 5*).

Meer informatie

> www.surf.nl/mvi-ict-criterialijsten

IN MEMORIAM DAPHNE RIKSEN

Op 14 september jl. is Daphne Riksen door een noodlottig ongeval tijdens ons bedrijfsuitje om het leven gekomen. Daphne was al heel lang betrokken bij de activiteiten van SURF. Ze heeft ons vele jaren geholpen op het gebied van communicatie en onderwijs. Ook schreef zij regelmatig artikelen voor dit SURF Magazine. Sinds 1 september was Daphne bij SURF werkzaam als productmanager eStudy-books.

Wij zijn enorm aangeslagen en bedroefd door het overlijden van Daphne en kunnen eigenlijk nog niet bevatten wat er is gebeurd. We gaan haar gedrevenheid, scherpe vragen en enthousiasme missen. We leven mee met haar familie en vrienden en wensen hen veel sterkte toe bij het verwerken van dit verlies.

Jan Bakker en Audrey Visscher
Namens bestuur en collega's van SURF

SAVE THE DATE: SUPER DAY 2018

Super Day is hét jaarlijkse event van SURFsara waar je wordt ondergedompeld in de wereld van data, high performance computing en ICT-innovatie voor onderzoek. Kom op 18 december naar Eye in Amsterdam en laat je inspireren door topwetenschappers en ICT-experts.

Meer informatie
> superday.surf.nl

SURFDRIVE-DOCUMENTEN ONLINE EN TEGELIJK MET ANDEREN BEWERKEN

SURFdrive, de persoonlijke cloudopslagdienst van SURF, heeft twee nieuwe features. Je kunt je SURFdrive-documenten nu via je webbrowser bewerken. Handig als je geen tekstverwerker, spreedsheet-programma of presentatieprogramma op je computer hebt. Daarnaast kun je nu met meerdere mensen tegelijk werken in SURFdrive-bestanden, als je de bestanden via de website bewerkt.

Meer informatie
> www.surf.nl/nieuwe-functies-surfdrive

NATIONALE SERVICEDESK VOOR INTERNATIONALE ONDERZOEKSINFRASTRUCTUUR

SURFsara heeft een succesvolle proof of concept uitgevoerd voor een ELIXIR-supportdesk. De supportdesk ondersteunt gebruikers bij de authenticatie- en autorisatie-infrastructuur (AAI) van ELIXIR. Het model is nu klaar om breder toegepast te worden. ELIXIR brengt tools voor levenswetenschappelijk onderzoek vanuit heel Europa samen. Denk aan databases, software, trainingsmateriaal, cloudopslag en supercomputers.

Meer informatie
> www.surf.nl/nationale-servicedesk

VERKENNING STUDENTEN ONLINE BEGELEIDEN

Online begeleiding van studenten kan een goede manier zijn om intensief contact tussen de docent en de student te onderhouden en de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. Maar wanneer heeft online begeleiding echt meerwaarde? En hoe organiseer je verdiepend contact via digitale middelen? In deze verkenning lees je hierover meer.

Meer informatie
> www.surf.nl/studenten-online-begeleiden

ANDRES STEIJAERT WINT GÉANT COMMUNITY AWARD 2018

Andres Steijaert van SURF ontving tijdens TNC18 in Trondheim de GÉANT Community Award 2018. GÉANT, het Europese

onderwijs- en onderzoeksnetwerk, kende Steijaert de prijs toe voor de tomeloze inzet waarmee hij werkt aan een goede en veilige clouddienstverlening voor het Europese onderwijs en onderzoek. De jury was unaniem in haar besluit.

Meer informatie
> www.surf.nl/geant-community-award

Lauren Herckis is als antropoloog verbonden aan de Carnegie Mellon University (Pittsburgh, VS). Ze is gespecialiseerd in organisatorische kansen en bedreigingen voor het gebruik van innovatieve tools en toepassingen in het hoger onderwijs.

Antropologe Lauren Herckis over 20 jaar onderwijsinnovatie en universiteitscultuur

De sprong in het diepe

Onderwijs innoveren met nieuwe technologie en tegelijkertijd de kracht en traditie van universiteiten behouden? “Dat is een uitdaging”, zegt Lauren Herckis, antropologe aan Carnegie Mellon University en keynotespreker op de 20^e editie van de SURF Onderwijsdagen in november. “Geef mensen vooral de tijd om te experimenteren, te falen, opnieuw te proberen, te leren en de stukjes van hun onderwijspuzzel te herschikken. En zet in op zinvolle leerervaringen voor studenten als belangrijke drijvende kracht.”

Tekst Johan Vlasblom Illustratie Vijselaar & Sixma

Laten we eerst even 20 jaar teruggaan. Wat was de situatie in 1998?

“Universiteiten gingen studenten voor het eerst van e-mailadressen voorzien. Ponskaarten werden ingeruild voor zipdrives en cd's. Krachtige technische hulpmiddelen deden hun intrede in het onderzoek en werden voornamelijk gebruikt voor data-analyse. Het was een tijd van veel potentie en hoge verwachtingen op het gebied van technische mogelijkheden.”

En vonden die ook hun weg binnen het onderwijs?

“Ja en nee. De invoering en integratie in het onderwijs verliep bijzonder grillig, in tegenstelling tot binnen het onderzoek. Om de mogelijkheden van nieuwe technologie in te zien en de inzet ervan te vertalen naar zinvolle leerervaringen, ben je afhankelijk van de competenties van zowel de organisatie als van de individuele docent. Je moet echt een sprong in het diepe durven wagen wanneer je aan de slag gaat met nieuwe technologie.”

En zijn mensen bereid om te springen?

“Ik denk dat het universitaire model heel erg gestoeld is op traditie. Dat gaat over diep gewortelde ideeën op het gebied van vorm en structuur en over sterk gekoesterde culturele en sociale waarden. Wij gebruiken vaak de term

hallowed halls on the hill: de statige gebouwen waar kennis het hoogste goed is. In zo'n omgeving zijn veranderingen, die raken aan het wezen van het instituut, zeer uitdagend.”

Betekent dit dat universiteiten conservatief zijn?

“Dat hangt ervan af. Voor individuele onderzoekers is experimenteren met nieuwe instrumenten en technieken een tweede natuur. Maar een systemische, geïntegreerde en duurzame verandering realiseren is een heel ander verhaal. Binnen het hoger onderwijs bestaat er een lange traditie om onderwijs te laten verzorgen door gepassioneerde toppers binnen het vakgebied. Denk aan de briljante biologie die het heerlijk vindt om college te geven en alles weet over haar onderwerp, maar eigenlijk heel weinig weet over hoe je effectief onderwijs geeft.”

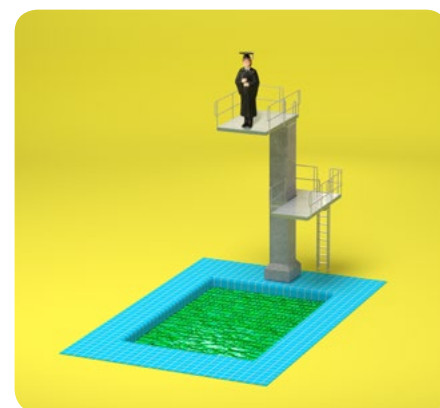
Dat kun je ze toch leren?

“De meeste universiteiten in Amerika stellen geen uitgebreide eisen aan hun onderwijzers als het gaat om het leren van instructievaardigheden. En hoewel de hoogleraren hun best doen om zo goed mogelijk onderwijs te geven, werken velen van hen nog steeds volgens het ouderwetse meester-gezelmodel.”

‘Ik denk dat het universitaire model heel erg gestoeld is op traditie’

En dat is niet erg effectief als het om onderwijs gaat?

“Nee, want elke student leert anders en studenten hebben behoefte aan verschillende soorten steun en begeleiding. Sommige docenten leren studenten problemen op te lossen door ze in het diepe te gooien. Maar dat gaat niet automatisch goed. Sommige studenten kunnen dan zelfs verdrinken! Zij zijn beter af met persoonlijke begeleiding, feedback en ondersteuning. En dat is niet altijd vanzelfsprekend bij de meeste hoogleraren.”

Een goede studentervaring is dus belangrijk?

“Absoluut. Het is zelfs een van de belangrijkste drijvende krachten achter onderwijsinnovaties. Niemand wil slecht scoren op studenttevredenheid. Daarom is het ook zo belangrijk dat universiteiten hun studenten zinvolle leerervaringen bieden. En dat betekent vanzelfsprekend experimenteren met nieuwe instrumenten en technieken. Daarmee kom je ook tegemoet aan de vraag en de verwachtingen van jonge mensen. Die zijn al zeer op hun gemak met allerlei state-of-the-art techniek.”

Tijd om aan het werk te gaan dus.

“Zeker, maar je moet er ook in geloven. Zelfs mensen die geloven in evidence based onderzoek zijn soms sceptisch over onderwijsinnovaties. Waarom? Omdat de nieuwe ideeën onvoldoende aansluiten op hun eigen ideeën en omdat ze de voordelen ervan niet zien voor hun eigen vak of cursus.”

Hoe verander je die manier van denken?

“Door mensen de tijd te geven. Tijd om te experimenteren, te mislukken, opnieuw te proberen, te leren, te ervaren en de stukjes van hun onderwijspuzzel te herschikken. En het is bovendien beter en makkelijker om te experimenteren bij het ontwikkelen van nieuwe cursussen dan bij bestaande.”

Zoals jij het zegt, klinkt het simpel en makkelijk.

“De werkelijkheid is complexer. In grote instellingen heb je een top-downaanpak nodig om technische systemen in te voeren die integratie op langere termijn mogelijk maken. En je moet een duidelijke en afgebakende set van onderwijskundige speerpunten afspreken. Tegelijkertijd moet je ook werken met een bottom-upaanpak die de specifieke behoeften, verwachtingen en ervaringen van medewerkers en studenten samenbrengt. Zo'n aanpak kan zeer succesvol zijn. Maar het kost wel veel tijd, werk en vooral overleg.”

Hoe pak je eventuele organisatorische problemen aan?

“Heel voorzichtig! Je hebt in ieder geval op alle niveaus in de organisatie flexibele en ruimdenkende mensen nodig. Maar het blijft sowieso een uitdaging. Want nieuwe onderwijstechnologieën vragen om maatwerk en moeten tegelijkertijd snel aan te passen zijn.”

Hoe zie jij de toekomst voor je?

“Allereerst zie ik enorme mogelijkheden voor het gebruik van simulaties binnen het onderwijs. Realistische herscheppingen van gebeurtenissen, reacties, problemen en uitdagingen die je in traditioneel onderwijs niet makkelijk aan studenten kunt presenteren. Nieuwe technologieën gaan dit mogelijk maken. En dan is er het onderwijs op afstand. Dat gaat heel groot worden en heeft enorme impact. Studenten met allerlei verschillende niveaus, achtergronden en doelen kunnen deelnemen. In de komende tien jaar leidt deze inclusieve en diverse gemeenschap tot nieuwe vormen van onderwijs. Met verschillende mondiale perspectieven, culturele kaders en waardesystemen. Dat betekent niet alleen onderwijs vóór maar ook dóór mensen uit de hele wereld. Ik vind dat een geweldig vooruitzicht.”

Kun je al iets vertellen over je lezing op de SURF Onderwijsdagen in november?

“Ik richt me vooral op de uitdaging van verandering. Ik denk dat veel mensen op de conferentie verbonden zijn aan de onderwijsinstellingen van nu en vragen hebben over de onderwijsinstellingen van de toekomst. Ik zal ze laten zien hoe je onderwijs zinvol kunt vernieuwen en verbeteren en tegelijkertijd de kernwaarden en identiteit van je instelling kunt bewaren.”

Zie voor meer informatie

> www.surfonderwijsdagen.nl

Lauren Herckis en de SURF Onderwijsdagen 2018

Lauren Herckis is één van de keynotesprekers op de 20e editie van de SURF Onderwijsdagen, die op dinsdag 6 en woensdag 7 november plaatsvinden in congrescentrum 1931 in Den Bosch. De SURF Onderwijsdagen zijn bedoeld voor bestuurders, ICT&O-medewerkers, IT-managers, programmamanagers onderwijsinnovatie, onderwijsmanagers en docenten uit het mbo, hbo en wo.

Bekijk het programma op www.surfonderwijsdagen.nl en maak tot en met 15 oktober gebruik van de vroegboekorting.

EOSC-HUB: EUROPESE MARKTPLAATS VOOR ONDERZOEKSWERELD

Snelle toegang tot een breed scala van data en diensten, over grenzen van landen en disciplines heen: dat is het doel van de European Open Science Cloud. EOSC-hub moet de marktplaats worden die dit mogelijk maakt, zo vertelt **Tiziana Ferrari**, technisch directeur van EGI en projectcoördinator voor EOSC-hub.

Tekst Aad van de Wijngaart

Er zijn steeds meer samenwerkingsverbanden die data en diensten ontsluiten voor bepaalde groepen onderzoekers.

Maar voor buitenstaanders zijn de drempels nog hoog, vertelt **Tiziana Ferrari**. “Wij willen een marktplaats bieden die alles bijeenbrengt en ontsluit op een gestandaardiseerde, laagdrempelige manier. Daarbij betrekken we niet alleen Europese e-infrastructuren zoals EGI, EUDAT en onderzoeksinfrastructuren als CERN, maar ook nationale faciliteiten en instrumenten. In Nederland gaat het onder meer om SURF, de LOFAR-telescoop en infrastructuren voor biologische data en taalhelpbronnen.”

Een belangrijke voorziening is gefedereerde autorisatie en authenticatie: “Gebruikers moeten met hun bestaande instituuts- of sociale ID kunnen inloggen. Ze hoeven geen langdurige aanvraagprocedures meer te doorlopen.” Ook voor diensten met gecontroleerde toegang wordt het zo eenvoudiger de identiteit van gebruikers te controleren en sneller toegang te verlenen aan onderzoekers met de juiste autorisaties.

Even belangrijk is een catalogus die het aanbod helder presenteert. Ferrari: “Daarmee worden data en diensten gemakkelijker vindbaar. Dat is een voordeel voor gebruikers én aanbieders.” Bij dit alles wordt de veiligheid niet vergeten: “De marktplaats ont-

wikkelt uniforme gebruiksvoorwaarden: alles gebeurt conform Europese regelgeving en veiligheidseisen.”

Sponsoring

Dit zijn grote ambities. Hoe moeten ze werkelijkheid worden? Ferrari: “We hebben inmiddels zo’n 100 partners in 53 landen. Het grootste deel bestaat uit samenwerkingsverbanden binnen specifieke wetenschapsgebieden. De meeste daarvan hebben voor de aansluiting op EOSC-hub een ‘competence centre’ opgezet. Dat is een team van experts op vakwetenschappelijk en ICT-gebied, die samen zorgen voor de ondersteuning en technische infrastructuur die nodig is om de aansluiting vorm te geven.”

Andere partners zijn organisaties die nu al diensten in productie hebben die ze via EOSC-hub willen gaan aanbieden. Zij krijgen technische ondersteuning vanuit het project. Ferrari: “We verwachten dat de marktplaats en de catalogus steeds meer van zulke ‘thematische diensten’ gaan bevatten.”

Gedurende de looptijd van het project, tot 2020, zijn alle diensten gratis voor eindgebruikers dankzij sponsoring door de Europese Commissie en bijdragen in natura van de projectpartners. Mettertijd kunnen ook betaalde diensten een plek krijgen. Een van de voornaamste uitdagingen bij het realiseren van de EOSC-hub-ambitie is een duurzaam bekostigingsmodel, waarbij nationale en Europese geldstromen op elkaar zijn afgestemd en onderzoekers gebruik kunnen maken van diensten over de grenzen van landen en disciplines heen.

Meer informatie

> www.eosc-hub.eu

KNMI en EOSC-hub

Een van de infrastructuurprojecten die deelnemen aan EOSC-hub is EPOS, de Europese infrastructuur voor aardwetenschappen, met gebruikers over de hele wereld. Binnen EOSC-hub wordt EPOS vertegenwoordigd door het KNMI. Luca Trani, senior adviseur IT bij het KNMI, vertelt: “EPOS heeft al een aantal diensten voor het delen van data. Met de componenten van EOSC-hub willen we data en computingvoorzieningen toegankelijker maken. Daarbij kun je bijvoorbeeld denken aan gefedereerde autorisatie en authenticatie en het onderbrengen van datasets en applicaties in datacenters.”

BOVENOP HET NIEUWS MET HPC CLOUD

In tijden dat de beïnvloeding van stemgedrag en nepnieuws regelmatig voor krantenkoppen zorgen, is een grondige analyse van mediacontent even wenselijk als relevant. Op de Universiteit van Amsterdam werken communicatiewetenschappers aan methodes om trends in het nieuws beter en sneller inzichtelijk te krijgen. Ze maken daarbij dankbaar gebruik van SURF's HPC Cloud-dienst.

Tekst Edwin Ammerlaan Foto Vera Duivenvoorde

“Binnen de communicatiewetenschappen werken we veel met kwantitatief onderzoek via inhoudsanalyses. Zo zijn er meerdere projecten die allemaal gebruikmaken van historische nieuws-overzichten en -artikelen. Vroeger zouden we dan in zo'n tweeduizend krantenartikelen met de hand tellen hoe vaak bepaalde namen en begrippen voorkomen. Die aantallen kun je vervolgens koppelen aan andere onderzoeksdata, waarna je uitspraken kunt doen over het effect van de regering op het stemgedrag, om maar eens een voorbeeld te noemen.

Een paar jaar geleden zijn we gaan nadenken of dit niet efficiënter en sneller kan. Alle kranten zijn inmiddels digitaal beschikbaar, dus lag automatisering voor de hand. Verder bestaat de behoefte om dit soort onderzoeken op grotere schaal uit te voeren. Het analyseren van media gaat namelijk verder dan dagbladen alleen. Er zijn tal van andere kanalen die prominent online nieuws bieden.”

Aan het woord is **Damian Trilling** (35), universitair docent bij de programmagroep Politieke Communicatie & Journalistiek van de faculteit Maatschappij- en Gedragswetenschappen aan de UvA. “Het automatiseren van ons onderzoek kan vaak op een makkelijke manier door simpelweg woorden te tellen. Maar wij zijn veel geavanceerder aan het werk via onder andere machine learning en ‘topic modeling’, een methode voor het ontdekken van verborgen semantische structuren. Op deze manier kunnen we

nieuwe vragen beantwoorden. Zo werk ik met collega Anne Kroon aan een project waarin we naar vijftien jaar verslaggeving kijken en onderzoeken in hoeverre er vooroordelen en stereotypen bestaan over bepaalde groepen migranten. Of vragen als: worden persberichten letterlijk overgenomen of, en dat is veel interessanter, juist niet? Je hebt hierbij een aantal geavanceerde technieken nodig die bijvoorbeeld ook goed op het gebruik van synoniemen letten. Waar het ons vooral om gaat, is de verhouding tussen burgers, journalistiek en politiek. Daar zijn interessante dwarsverbanden tussen te leggen.”

Tientallen miljoenen artikelen

“Het is lastig in te schatten met hoeveel data we moeten werken. Het gaat in ieder geval om tientallen miljoenen artikelen. Omdat het voornamelijk tekst betreft, vormt de omvang van de datasets geen al te grote uitdaging, wel het feit dat we er slim in willen zoeken en de resultaten snel moeten verwerken. Daar heb je rekenkracht en werkgeheugen voor nodig, plus de zekerheid dat onze dataverzameling en analyses 24 uur per dag blijven draaien. Met onze eigen computers lukt dat niet. Voor sommige analyses hebben we te maken met processen die soms een week duren. Zo wilden we laatst uit een paar miljoen artikelen de namen van personen filteren. Daar bestaat software voor, maar deze software op je eigen laptop draaien kost veel tijd. Bovendien wil niemand zijn eigen pc daar een paar weken voor uitlenen.”

Damian Trilling, universitair docent bij de programmagroep Politieke Communicatie & Journalistiek van de faculteit Maatschappij- en Gedragswetenschappen aan de UvA

“Wij werken in een faculteit waar we, traditioneel gezien, minder bezig zijn met ICT. Bij gemiddelde datasets van zo'n tweeduizend respondenten kom je met SPSS en een laptop al een heel eind. Daarom is hier relatief weinig infrastructuur aanwezig. Ons onderzoek stelt hogere eisen. Dus ben ik een tijd geleden op zoek gegaan naar alternatieven. Die kun je natuurlijk commercieel inkopen, maar de HPC Cloud-dienst van SURF'sara was een meer voor de hand liggende keuze. Al was het maar omdat de data in Nederland blijven. Dat scheelt een hoop juridisch gedoe.”

Verskil tussen nieuwsbronnen

“Mijn doel? Beter leren begrijpen hoe nieuwsvoorziening werkt. Hoe mensen op de hoogte raken van het nieuws, wat nieuws eigenlijk is en het verschil tussen nieuwsbronnen. Ook hoe we het nieuws aan de gegevens van gebruikers kunnen koppelen, zodat we kunnen volgen hoe nieuws wordt geconsumeerd. Dat heeft natuurlijk wel consequenties voor privacyafspraken. Onlangs hadden we een discussie over de nieuwe wetgeving rond dataopslag (de AVG). Veiligheid staat voorop en ook dat vinden we bij SURF. Inclusief de gewenste praktische functionaliteit, zodat data in een analyse-

omgeving kunnen worden bewerkt en collega’s op afstand kunnen inloggen.”

“Omdat we over langere tijd veranderingen vastleggen, zijn onze onderzoeken nooit af. Wel worden conclusies met regelmaat gepubliceerd. Dit levert elk jaar een reeks artikelen op. Het onderzoek naar het verschil in verslaggeving over migrantengroepen hopen we rond het eind van het jaar af te ronden. Daarnaast zijn we net begonnen met een klein projectje dat we de ‘hype-detector’ noemen; hiermee willen we pieken in het nieuws voorspellen. Maar als je naar de kern van mijn motivatie vraagt, dan wil ik

dat wij bij communicatiewetenschappen continu zoeken naar nieuwe manieren om data te analyseren. Omdat we anders achterlopen. Met oude methodes heb je zicht op een deel van de werkelijkheid, maar lang niet op alles.”

Meer informatie

- > Zie voor links naar enkele recente publicaties van Trilling de online versie van dit artikel: www.surf.nl/bovenop-het-nieuws-met-hpc-cloud
- > Over onze HPC Cloud-dienst: surf.nl/hpccloud

OP WEG NAAR DE SMART

In Groningen zet de Hanzehogeschool de eerste stappen op weg naar de campus van de toekomst. Die zal een 'smart campus' worden, dankzij een combinatie van draadvrije technologieën. De Hanzehogeschool is samen met SURF een proof of concept gestart.

Tekst Aard van de Wijngaart Foto Sjoerd Weiland

"We willen onze gebouwen intelligent maken", zegt **Carine Joosse**, CIO van de Hanzehogeschool. "Als je bijvoorbeeld kunt meten dat een zaal tijdens een bepaald

college veel te warm is, of het CO₂-gehalte is te hoog, dan weet je zeker dat je een andere ruimte moet inroosteren."

De eerste stappen naar dat doel zijn inmiddels gezet. **Olof Ensing**, ICT-architect:

"We waren al bezig met SURF een nieuw wifinetwerk op te zetten. In dat kader hebben we samen ook gekeken naar sensoren voor warmte, luchtvoch-

tigheid en CO₂. In eerste instantie denk je dan aan het roosteren van zalen, maar een volgende stap kan zijn dat het systeem zelf een raam opendoet zodra de temperatuur begint te stijgen."

Mooie kans

De Hanzehogeschool is snel aan de slag gegaan. Ensing: "Je kunt met z'n allen heel lang blijven kletsen over zo'n project, maar zowel wij als SURF hadden er al gauw een goed gevoel bij. En bij een proof of concept als deze kun je goed stapsgewijs testen. Dat is des te belangrijker omdat je van tevoren niet precies weet waar je tegenaan loopt."

De eerste sensoren hangen al, in een gang waar de opleiding Network and Security Engineering onderwijs geeft. Dat is geen toeval, zo legt Ensing uit: "Het ontwerpen, testen, installeren en in productie nemen van het systeem hadden we als afdeling Informatisering

zelf kunnen doen, maar het was een mooie kans voor de studenten om iets te leren in de praktijk." Joosse: "Dus zijn ze nu met hun docent ijverig aan het kijken hoe je de data eruit haalt en of het niet te hacken is."

Dat is een belangrijk punt van aandacht. Joosse: "Je krijgt die data niet zomaar. Je moet eerst goede afspraken maken over een omgeving waarin je ze kunt distribueren of ter beschikking stellen aan medewerkers."

Die medewerkers zullen uiteraard in de eerste plaats mensen zijn van het facilitair bedrijf. Dat is ook al betrokken bij de pilot, maar de concrete invulling van de toepassing is een volgende fase van het project.

Parkeren

Intelligente gebouwen – smart buildings – zijn niet het einddoel van de Hanze-

De campus van de Hanzehogeschool

CAMPUS

hogeschool. Ensing: "Uiteindelijk willen we een smart campus. Neem bijvoorbeeld de camera's die op parkeerterreinen zijn gericht. Dat zijn sensoren waar je veel meer mee kunt doen dan alleen beveiligen. Ze kunnen ook registreren waar nog plekken vrij zijn, zodat bezoekers daar meteen naartoe worden geleid."

De campus wordt gedeeld met de Rijksuniversiteit Groningen en een ROC. Joosse: "Dan wil je natuurlijk het liefst een gezamenlijke infrastructuur. Het komt dus heel goed uit dat SURF werkt voor wo, hbo én mbo."

Ministad

Voor SURF zelf is de smart campus een belangrijk element in het onderwijs van de toekomst, zo legt

Maurice van den Akker uit. Hij is

teamhoofd Draadvrije Netwerkdiensten van SURF. "Het systeem moet veel flexibeler en dynamischer worden.

Onderwijs zal steeds meer plaatsvinden in groepjes, die ad hoc een kamer of laboratorium willen kunnen boeken. Daarnaast telt de campus van de toekomst meer bedrijven: naast boekhandels en restaurants ook start-ups.

'Wifi alleen is niet voldoende voor de smart campus'

Het wordt eigenlijk een ministad, die 24 uur per dag, 7 dagen per week optimaal kan functioneren door een redundant systeem van draadvrije connectiviteit. Alles wordt verbonden, op een veilige, vertrouwde manier. Niet alleen eindgebruikersapparaten, maar bijvoorbeeld ook sensoren. En actuatoren: dat zijn bijvoorbeeld motortjes die ramen automatisch openen wanneer er te veel CO₂ gemeten wordt."

Meer dan wifi

Wifi alleen is niet voldoende voor de smart campus. Van den Akker: "Voor de sensoren in Groningen gebruiken

we bijvoorbeeld LoRaWAN. Dat is een van de radiotechnieken die het mogelijk maken om met heel weinig batterijkraft gedurende langere periodes kleine berichten te sturen."

"Verder wil je naast wifi ook een ander snel netwerk hebben, bijvoorbeeld als back-up of voor specifieke (bedrijfs)kritische toepassingen. Een goede kandidaat is private 5G-technologie: dus niet direct van een telecomprovider, maar in eigen beheer, met naadloze koppelingen naar SURF en providers."

SURF heeft voor dit alles de vereiste expertise in huis, zegt Van den Akker. "Maar hoe die technologieën in de praktijk functioneren op de campus, afzonderlijk en gecombineerd, is iets wat we nog moeten leren. Dat kan alleen samen met de instellingen. Het project met de Hanzehogeschool is dus ook voor ons een mooie proof of concept."

Meer informatie

> www.surf.nl/smart-campus

VAN STATISTIEK NAAR DATA

Onlangs sloot SURF een nieuwe vierjarige overeenkomst met IBM voor de producten van SPSS. Instellingen hebben steeds meer behoefte aan producten voor data science en die zijn opgenomen in deze overeenkomst. Er komen sessies in het land, waarin onderzoekers en docenten alles kunnen horen over de nieuwe mogelijkheden en functionaliteiten van SPSS. Tijdens deze sessies wil SURF ook de behoeften rond het thema data science inventariseren, om daar nog beter op in te kunnen spelen.

Tekst **Wilma Schreiber**

Aanleiding voor de nieuwe overeenkomst was het aflopen van het huidige contract. “We werken al jaren met IBM samen. Het is een belangrijke overeenkomst voor SURF, omdat universiteiten, umc’s en veel hogescholen die software

gebruiken. Met het afsluiten van dit nieuwe contract houden instellingen de komende vier jaar toegang tot deze producten tegen gunstige voorwaarden waaronder een lage prijs”, aldus **Geert Eenink**, senior contractmanager en businessconsultant bij SURFmarket.

Behoefte

Het contract betreft SPSS met naast de bekende statistieksoftware ook een aantal producten voor data-analyse en data science. Dit zijn methodieken die niet alleen in onderzoek en onderwijs maar ook daarbuiten steeds meer toegepast worden. “Statistiek wordt doorgaans bij onderzoek gebruikt als bewijslast wanneer je al een idee hebt welke richting het op gaat. Bij data science verzamel en analyseer je data en daar komt vervolgens een trend uit, die je eventueel kunt verfijnen door nog meer data toe te voegen”, verklaart

Eenink het verschil. “Onder instellingen bestaat behoefte aan deze nieuwe producten, vandaar dat ze in het contract zijn opgenomen.”

Betere match

Om kennis over SPSS en data science te verspreiden onder instellingen, vond in mei dit jaar in Amsterdam een informatiebijeenkomst plaats over onder andere de mogelijkheden en functionaliteiten van de nieuwe versie van SPSS. Deze bijeenkomst krijgt later dit jaar een vervolg. “Het idee is om sessies te beleggen in verschillende delen van het land”, vertelt Eenink. “Doel is verder te inventariseren hoe instellingen SPSS-producten nu gebruiken en welke behoeften er leven rond het thema data science. Ook willen we voor docenten die lesgeven in statistiek een interactieve kennissessie organiseren, waarbij we hen onder meer laten zien hoe je

SCIENCE

data science met SPSS en Modeler in de les gebruikt.”

Community

Een ander middel om kennis te verspreiden, is het opzetten van een community rond SPSS. “Tijdens de eerste informatiebijeenkomst bleek behoefte aan zo'n platform te bestaan. Om met elkaar te kunnen overleggen en van elkaar te leren over het inzetten van de producten in de les of bij onderzoek.” Houd de nieuwsbrief van SURF in de gaten voor updates.

Cloudversie

Naar verwachting komt er de komende jaren ook een cloudversie van SPSS. “Als deze cloudversie er komt, nemen we ook die in de overeenkomst op, in de specifieke vorm waarop het onderwijs die cloudversie wil gebruiken”, stelt Eenink. “Gebruikers zullen overigens weinig van de overstap merken, het product werkt naar ik verwacht op dezelfde wijze.”

Meer informatie

- > www.surfspot.nl
- > www.surfmarket.nl

<Antoni van Leeuwenhoek en SPSS>

Tekst Johan Vlasblom

Dr. Katarzyna Jozwiak is statistiek consultant bij het Antoni van Leeuwenhoek ziekenhuis: ‘Het Antoni van Leeuwenhoek speelt al ruim 100 jaar een vooraanstaande rol in het onderzoek naar en de behandeling van kanker. Wij werken sinds acht jaar met SPSS. Omdat het een relatief makkelijk en gebruikersvriendelijk programma is, wordt het door onze artsen en onderzoekers veel gebruikt om data te analyseren die vervolgens worden doorvertaald naar de praktijk. Dat hebben we recent gedaan bij een onderzoek naar de kwaliteit van leven van twee patiëntgroepen die een verschillende behandelmethode hadden ondergaan.

Om onze mensen vertrouwd te maken met SPSS organiseren wij trainingen en workshops. Deze worden over het algemeen als pittig maar ook als buitengewoon zinvol ervaren. Het stelt artsen en onderzoekers in staat hun werk nog verder te verbeteren en te verfijnen. En ze kunnen de statistiek in de vakliteratuur makkelijker lezen en interpreteren.’

Meer informatie

- > www.avl.nl

<IBM en SURF>

SURF levert IBM-producten aan instellingen en studenten via Mijn SURFmarket en SURFspot. Via Mijn SURFmarket worden door 93 instellingen IBM-licenties afgenomen. Deze instellingen hebben in 2017 619 IBM-producten via Mijn SURFmarket gedownload.

Via SURFspot werden in 2017 53.400 IBM-producten verkocht. Hierbij ging het in meer dan 99% van de aankopen om SPSS Statistics. SPSS Statistics is daarmee het op één na bestverkochte product van SURFspot. In de eerste zes maanden van 2018 werden door studenten al 34.712 IBM-producten besteld.

SURFspot is de not-for-profit ICT-webwinkel voor studenten en medewerkers in het Nederlands hoger en middelbaar beroeps-onderwijs. Met het portal Mijn SURFmarket beheren op SURFmarket aangesloten instellingen hun portefeuille van producten en diensten. SURFspot en SURFmarket bieden namens IBM SPSS Statistics, SPSS Modeler en Amos Grad Pack Academics aan.

Meer informatie

- > www.surfspot.nl
- > www.surfmarket.nl

Samen aanjagen van vernieuwing De digitale ontwikkelingen gaan snel, expertise is schaars en we staan voor complexe uitdagingen. Door samen te werken binnen SURF, kennis uit te wisselen en ervaringen met nieuwe technologieën te delen, benutten we optimaal de kansen die digitalisering ons biedt en realiseren we oplossingen die we alleen niet kunnen bereiken.

LANDELIJK COÖRDINATIEPUNT RESEARCH DATA MANAGEMENT NIEUWE STIJL

Fotografie [Monique Kooijmans](#) Illustratie [Studio Koelewijn Brüggewirth](#)

Het goed beheeren, toegankelijk maken en duurzaam opslaan van onderzoeksdata – dat is research-datamanagement (RDM). In het Landelijk Coördinatiepunt Research Data Management (LCRDM) werken experts van verschillende onderzoeksinstituten op landelijk niveau samen aan beleidsontwikkeling en kennisdeling. Dit gebeurt onder begeleiding van SURF. Het LCRDM gaat voortaan op een andere manier werken: flexibel en met meer oog voor de behoeftes van onderzoekers.

De afgelopen drie jaar hebben landelijke werkgroepen onder de vlag van het LCRDM zo'n 40 producten ontwikkeld voor datamanagement: referentiekaarten, inventarisaties, beslisbomen, adviezen en handige tools. Deze zijn begin 2018 gepresenteerd op een grote conferentie ter afronding van de eerste fase.

Van werkgroepen naar een pool van experts

De komende tijd werkt het LCRDM op een iets andere manier: met een adviesgroep, een grote pool van experts en flexibele taakgroepen. "Zo kunnen mensen meewerken zonder dat het meteen twee jaar van hun tijd opeist", vertelt coördinator **Ingeborg Verheul** van SURF.

"Ze doen het tenslotte naast hun gewone werk. Op deze manier spelen we makkelijker in op de actualiteit en kunnen we het aantal deelnemers uitbreiden." De adviesgroep pitcht onderwerpen in

de pool van experts. Kleine taakgroepen werken zo'n onderwerp in korte tijd uit. Het resultaat kan een bijeenkomst of een adviesrapport zijn. "Mensen uit verschillende sectoren die bij elkaar komen om te overleggen en tot concrete resultaten komen, dat is waar LCRDM voor is. Het is heel leuk om dat te zien gebeuren." De eerste jaren is ontzettend veel gebeurd, zegt Verheul, maar vooral

ad hoc. Ook is in de beginfase veel tijd gestoken in bewustwording. "We moeten nu gestructureerder kijken naar waar écht de behoeftes liggen: welke dingen kun je als instelling niet in je eentje oppakken? Op dit moment wordt veel gesproken over archivering van data, maar ook tijdens het onderzoeksproces hebben onderzoekers behoefte aan allerlei tools en bijvoorbeeld aan uitleg

over privacywetgeving." Aan het eind van dit jaar ligt er een agenda voor een landelijke aanpak van RDM in 2019-2022.

Doe mee!

Meedenken over onderzoeks-datamanagement? Meld je aan via www.lcrdm.nl.

